

PATRICIO
PRON

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ
ΤΩΝ ΓΟΝΙΩΝ ΜΟΥ
ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΝΑ ΑΝΥΨΩΝΕΤΑΙ
ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΒΡΟΧΗ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΜΑΡΙΑ ΠΑΛΑΙΟΠΟΥ

ΙΚΑΡΟΣ

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΩΝ ΓΟΝΙΩΝ ΜΟΥ
ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΝΑ ΑΝΥΨΩΝΕΤΑΙ
ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΒΡΟΧΗ

Τίτλος πρωτοτύπου: *El espíritu de mis padres sigue subiendo en la lluvia*

© 2011, Patricio Pron

© 2021, Εκδόσεις Ίκαρος για την ελληνική έκδοση

Μετάφραση από τα ισπανικά: Μαρία Παλαιολόγου

Επιμέλεια – Διόρθωση: Μαρία Τουρνιεζάκη

Σχεδιασμός – Εικονογράφηση εξωφύλλου: Χρήστος Κούρτογλου

Στοιχειοθεσία – Σελιδοποίηση: Εκδόσεις Ίκαρος

Παραγωγή: Κοτσάτος Α.Ε.

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με τον ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

Πρώτη έκδοση: Σεπτέμβριος 2021

ISBN 978-960-572-430-6

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΚΑΡΟΣ • ΒΟΥΛΗΣ 4, 105 62 ΑΘΗΝΑ • Τ: 210 3225152 • www.ikarosbooks.gr

Patricio Pron

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΩΝ ΓΟΝΙΩΝ ΜΟΥ
ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΝΑ ΑΝΥΨΩΝΕΤΑΙ
ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΒΡΟΧΗ

Μετάφραση
Μαρία Παλαιολόγου

ΙΚΑΡΟΣ

*They are murdering all the young men.
For half a century now, every day,
They have hunted them down and killed them.
They are killing them now. At this minute,
all over the world,
They are killing the young men.
They know ten thousand ways to kill them.
Every year they invent new ones.*

[Δολοφονούν όλους τους νέους.
Εδώ και μισό αιώνα, κάθε μέρα,
Τους κυνήγησαν, τους έπιασαν
και τους σκότωσαν.
Τους σκοτώνουν τώρα.
Αυτή τη στιγμή, σε όλο τον κόσμο,
Σκοτώνουν τους νέους.
Γνωρίζουν δέκα χιλιάδες τρόπους
για να τους σκοτώνουν.
Κάθε χρόνο κι άλλον έναν επινοούν.¹]

KENNETH REXROTH

«Thou Shalt Not Kill: A Memorial for Dylan Thomas»

1 «Ου φονεύσεις»: Κένεθ Ρέξροθ, *Ποιήματα*, μτφ. Γιάννης Λειβαδάς, Ηριδανός, 2014.

I

[...] the true story of what I saw and how I saw it [...] which is after all the only thing I've got to offer.

[(...) η πραγματική ιστορία αυτού που είδα και του πώς το είδα (...), που είναι και σε τελική ανάλυση το μόνο πράγμα που έχω να προσφέρω.]

JACK KEROUAC

Μεταξύ Μαρτίου ή Απριλίου του 2000 και Αυγούστου του 2008, οχτώ χρόνια κατά τα οποία ταξίδεψα, αρθρογράφησα και έζησα στη Γερμανία, η κατανάλωση ορισμένων φαρμάκων οδήγησε στη σχεδόν ολοκληρωτική απώλεια της μνήμης μου, οπότε η ανάμνηση αυτών των ετών –τουλάχιστον η ανάμνηση ενενήντα πέντε μηνών αυτών των οχτώ ετών– είναι μάλλον ανακριβής και σχηματική: θυμάμαι τα δωμάτια δύο σπιτιών που έμεινα, θυμάμαι το χιόνι να μπαίνει στα παπούτσια μου όταν προσπαθούσα ν’ ανοίξω πέρασμα ανάμεσα στην είσοδο του ενός απ’ αυτά και στον δρόμο, θυμάμαι ότι μετά έριχνα αλάτι και το χιόνι γινόταν καφέ και άρχιζε να διαλύεται, θυμάμαι την πόρτα του ιατρείου του ψυχιάτρου που με παρακολουθούσε, αλλά δεν θυμάμαι το όνομά του ούτε πώς τον βρήκα. Ήταν ελαφρώς φαλακρός και συνήθως με ζύγιζε κάθε φορά που πήγαινα στο ιατρείο του, υποθέτω μία φορά τον μήνα ή κάτι τέτοιο. Με ρωτούσε πώς τα πάω κι ύστερα με ζύγιζε και μου έδινε κι άλλα χάπια. Λίγα χρόνια αφότου άφησα εκείνη τη γερμανική πόλη, επέστρεψα και ξαναπήρα τον δρόμο για το ιατρείο εκείνου του ψυχιάτρου και διάβασα

το όνομά του στην ταμπέλα που υπήρχε δίπλα στα άλλα κουδούνια του κτιρίου, αλλά το δικό του ήταν μονάχα ένα όνομα, τίποτα που να εξηγεί γιατί τον είχα επισκεφθεί ούτε γιατί με ζύγιζε κάθε φορά που με έβλεπε ούτε πώς ήταν δυνατόν να έχω αφήσει τη μνήμη μου να μου γλιστρήσει έτσι, από τον νεροχύτη· εκείνη τη φορά, είπα στον εαυτό μου ότι μπορούσα να του χτυπήσω την πόρτα και να τον ρωτήσω για ποιον λόγο τον είχα επισκεφθεί και τι γινόταν μ' εμένα εκείνα τα χρόνια, αλλά ύστερα σκέφτηκα πως θα έπρεπε να είχα ζητήσει ραντεβού προηγουμένως και πως ο ψυχίατρος έτσι κι αλλιώς δεν θα πρέπει να με θυμόταν και, εξάλλου, στην πραγματικότητα δεν έχω καμιά περιέργεια για τον εαυτό μου. Ίσως, μια μέρα, ένα παιδί μου να θελήσει να μάθει ποιος ήταν ο πατέρας του και τι έκανε αυτά τα οχτώ χρόνια στη Γερμανία και να πάει στην πόλη και να τη γυρίσει και ίσως, με τις οδηγίες του πατέρα του, να μπορέσει να φτάσει ως το ιατρείο του ψυχιάτρου και να τα εξακριβώσει όλα. Υποθέτω πως μια μέρα, κάποια στιγμή, τα παιδιά νιώθουν την ανάγκη να μάθουν ποιοι υπήρξαν οι γονείς τους και ρίχνονται σ' αυτή την αναζήτηση. Τα παιδιά είναι οι ντετέκτιβ των γονιών τους, που τα φέρνουν στον κόσμο για να επιστρέψουν σ' εκείνους μια μέρα και να τους διηγηθούν την ιστορία τους και μ' αυτόν τον τρόπο να μπορέσουν να την κατανοήσουν. Δεν είναι οι κριτές τους, δεδομένου του ότι δεν μπορούν να κρίνουν με πραγματική αμεροληψία τους γονείς στους οποίους οφείλουν τα πάντα, συμπεριλαμβανομένης της ζωής τους, αλλά βέβαια μπορούν να προσπαθήσουν να βάλουν σε μια τάξη την ιστορία τους, να αποκαταστήσουν το νόημα που τα κάπως παιδαριώδη συμβάντα της ζωής και η συσσώρευσή τους φαίνεται να της έχουν στερήσει κι ύστερα

να προστατέψουν αυτή την ιστορία και να τη διαιωνίσουν στη μνήμη. Τα παιδιά είναι οι αστυνομικοί των γονιών τους, αλλά εμένα οι αστυνομικοί δεν μ' αρέσουν. Ποτέ δεν τα πήγαιναν καλά με την οικογένειά μου.

Ο πατέρας μου αρρώστησε στο τέλος εκείνης της περιόδου, τον Αύγουστο του 2008. Μια μέρα, υποθέτω τη μέρα των γενεθλίων της, τηλεφώνησα στη μητέρα του. Η γιαγιά μου μού είπε να μην ανησυχώ, πως είχαν πάει τον πατέρα μου στο νοσοκομείο για έναν έλεγχο ρουτίνας μονάχα. Εγώ τη ρώτησα σε τι αναφερόταν. Ένας έλεγχος ρουτίνας, τίποτα το σπουδαίο, απάντησε η γιαγιά μου· δεν ξέρω γιατί παρατείνεται, αλλά δεν είναι σημαντικό. Τη ρώτησα πόσο καιρό βρισκόταν ο πατέρας μου στο νοσοκομείο. Δύο, τρεις μέρες, απάντησε. Όταν έκλεισα το τηλέφωνο, κάλεσα στο σπίτι των γονιών μου. Δεν βρισκόταν κανείς εκεί. Τότε τηλεφώνησα στην αδερφή μου· μου απάντησε μια φωνή σαν να είχε βγει απ' το βάθος των αιώνων, η φωνή όλων των ανθρώπων που βρέθηκαν κάποια στιγμή στον διάδρομο κάποιου νοσοκομείου περιμένοντας νέα, μια φωνή που θυμίζει νύστα και κούραση κι απελπισία. Δεν θελήσαμε να σε ανησυχήσουμε, μου είπε. Τι συνέβη, ρώτησα. Κοίτα, απάντησε η αδερφή μου, είναι αρκετά πολύπλοκο για να σ' το διηγηθώ τώρα. Μπορώ να του μιλήσω, ρώτησα. Όχι, δεν μπορεί να μιλήσει, απάντησε εκείνη. Έρχομαι, είπα κι έκλεισα.

Ο πατέρας μου κι εγώ δεν μιλούσαμε εδώ και κάποιον καιρό. Δεν ήταν τίποτα προσωπικό, απλώς εγώ δεν βρισκόμουν συνήθως κοντά σε τηλέφωνο όταν ήθελα να μιλήσω μαζί του κι εκείνος δεν είχε πού να μου τηλεφωνήσει, αν κάποια στιγμή σκεφτόταν να το κάνει. Λίγους μήνες πριν αρρωστήσει, είχα αφήσει το δωμάτιο που νοίκιαζα σ' εκείνη τη γερμανική πόλη και είχα αρχίσει να κοιμάμαι στους καναπέδες των γνωστών μου. Δεν το έκανα επειδή δεν είχα λεφτά, αλλά για χάρη της ανευθυνότητας που υποτίθεται ότι συνεπάγεται το να μην έχεις σπίτι και υποχρεώσεις, το να τα αφήνεις πίσω σου όλα κατά κάποιον τρόπο. Και πράγματι δεν ήταν κι άσχημα, αλλά το πρόβλημα είναι ότι όταν ζεις έτσι δεν μπορείς να έχεις πολλά πράγματα, οπότε σιγά σιγά αποχωρίστηκα τα βιβλία μου, τα λιγοστά αντικείμενα που είχα αγοράσει μετά τον ερχομό μου στη Γερμανία και τα ρούχα μου· απ' όλα αυτά, κράτησα μονάχα κάποια πουκάμισα κι αυτό επειδή ανακάλυψα ότι ένα καθαρό πουκάμισο μπορούσε να σου ανοίξει την πόρτα ενός σπιτιού όταν δεν είχες πού να πας. Συνήθως τα έπλενα στο χέρι τα πρωινά, καθώς έκανα ντους σε κάποιο από εκείνα τα σπίτια, κι ύστερα τα

άφηνα να στεγνώσουν μέσα σε κάποιον από τους φωριαμούς της βιβλιοθήκης του τμήματος λογοτεχνίας του πανεπιστημίου που δούλευα ή πάνω στο γρασίδι ενός πάρκου που συνήθιζα να περπατάω για να σκοτώσω την ώρα μου πριν βγω προς άγρην της φιλοξενίας και της συντροφιάς του ιδιοκτήτη ή της ιδιοκτήτριας κάποιου καναπέ. Εγώ απλώς περνούσα.

Κάποιες φορές δεν μπορούσα να κοιμηθώ· όταν συνέβαινε αυτό, σηκωνόμουν απ' τον καναπέ και περπατούσα προς τη βιβλιοθήκη του αμφιτρύωνά μου, πάντα διαφορετική αλλά και πάντα, αμετάβλητα, δίπλα στον καναπέ, λες και τα βιβλία μπορούσαν να διαβαστούν μονάχα στο τόσο χαρακτηριστικά άβολο αυτό έπιπλο, στο οποίο δεν είσαι ποτέ απολύτως ξαπλωμένος ούτε και επαρκώς καθιστός. Τότε κοιτούσα τα βιβλία και σκεφτόμουν πως κάποτε τα διάβαζα το ένα μετά το άλλο χωρίς να σταματώ καθόλου, αλλά πως εκείνη τη στιγμή μού ήταν εντελώς αδιάφορα. Σ' αυτά τα ράφια, σχεδόν ποτέ δεν υπήρχαν βιβλία εκείνων των νεκρών συγγραφέων που είχα διαβάσει κάποτε, όταν ήμουν ένας φτωχός έφηβος σε μια φτωχική συνοικία μιας φτωχής πόλης μιας φτωχής χώρας και είχα βαλθεί βλακωδώς να γίνω κομμάτι εκείνης της φανταστικής συλλογικότητας στην οποία ανήκαν εκείνοι, μιας συλλογικότητας με ασαφές πλαίσιο, στην οποία οι συγγραφείς έγραφαν στη Νέα Υόρκη ή στο Λονδίνο, στο Βερολίνο ή στο Μπουένος Άιρες κι ωστόσο δεν ήταν του κόσμου ετούτου. Είχα θελήσει να γίνω σαν αυτούς κι από εκείνη την αποφασιστικότητα και τη θέληση που ενείχε έμειναν ως μοναδική μαρτυρία το ταξίδι στη Γερμανία, που

ήταν η χώρα όπου οι συγγραφείς που μ' ενδιέφεραν περισσότερο είχαν ζήσει και είχαν πεθάνει και κυρίως είχαν γράψει και μια ντά-να βιβλία, που ανήκαν πλέον σε μια λογοτεχνία από την οποία εγώ είχα θελήσει να ξεφύγω χωρίς να τα καταφέρνω· μια λογοτεχνία που έμοιαζε να είναι ο εφιάλτης ενός ετοιμοθάνατου συγγραφέα ή ακόμη καλύτερα ενός Αργεντινίου ετοιμοθάνατου συγγραφέα δί-χως κανένα ταλέντο· ας πούμε, για να καταλαβαινόμαστε, ενός συγγραφέα που δεν είχε γράψει το *Άλεφ*, γύρω από το οποίο πε-ριστρεφόμαστε όλοι αναπόφευκτα, αλλά μάλλον το *Περί ηρώων και τάφων*, κάποιος που όλη του τη ζωή θεωρούσε πως έχει ταλέντο κι είναι σημαντικός και ηθικά ανεπίληπτος και την τελευταία στιγμή της ζωής του ανακαλύπτει πως δεν είχε κανένα ταλέντο και πως συμπεριφέρθηκε γελοία και θυμάται πως συνέφαγε με δικτάτορες και τότε νιώθει ντροπιασμένος και εύχεται να σταθεί η λογοτεχνία της χώρας του στο ύψος του γλίσχρου έργου του, ώστε να μπορέ-σει μάλιστα να έχει και κάνα δυο επιγόνους και να μη γράφτηκε εις μάτην. Εγώ, λοιπόν, υπήρξα κομμάτι αυτής της λογοτεχνίας και κάθε φορά που το σκεφτόμουν ήταν λες και μέσα στο κεφάλι μου ούρλιαζε κάποιος ηλικιωμένος: Σίφουνας! Σίφουνας! ανακοι-νώνοντας το τέλος του μέλλοντος αιώνος, όπως σ' ένα μεξικάνικο φιλμ που είχα δει κάποτε· μονάχα που οι αιώνες εξακολούθησαν να μέλλονται κι εγώ είχα μπορέσει μόνο να πιαστώ από τους κορ-μούς εκείνων των δέντρων που αντιστέκονταν ακόμη στον σίφου-να σταματώντας το γράψιμο, σταματώντας εντελώς να γράφω και να διαβάζω, βλέποντας τα βιβλία ως αυτό που ήταν, το μοναδικό που είχα μπορέσει να αποκαλέσω κάποια στιγμή σπίτι μου, ξένοι κι άγνωστοι τόποι εκείνη την εποχή των χαπιών και των ολοζώντα-νων ονείρων, όταν ούτε θυμόμουν πια ούτε ήθελα να θυμάμαι τι καταραμένο πράγμα ήταν ένα σπίτι.

Μια φορά, όταν ήμουν παιδί, είχα ζητήσει από τη μητέρα μου να μου αγοράσει ένα κουτί με παιχνίδια που –αλλά αυτό δεν το ήξερα εκείνη τη στιγμή– έρχονταν από τη Γερμανία και κατασκευάζονταν κοντά σ’ ένα μέρος που θα πήγαινα να ζήσω στο μέλλον. Το κουτί περιείχε μια ενήλικη γυναίκα, ένα καρτσάκι για ψώνια, δύο αγοράκια, ένα κοριτσάκι κι έναν σκύλο, αλλά κανέναν ενήλικο άντρα και ήταν, ως αναπαράσταση μιας οικογένειας –διότι αυτό ήταν–, ελλιπής. Φυσικά εγώ τότε δεν το ήξερα, αλλά αυτό που είχα θελήσει ήταν να μου δώσει η μητέρα μου μια οικογένεια, ακόμη κι αν ήταν παιχνίδι, και η μητέρα μου είχε μπορέσει να μου δώσει μονάχα μια οικογένεια ελλιπή, μια οικογένεια χωρίς πατέρα· ακόμη μια φορά, μια οικογένεια ξέσκεπη. Τότε εγώ είχα πάρει έναν Ρωμαίο και του είχα βγάλει την αρματωσιά και τον είχα μεταμορφώσει στον πατέρα εκείνης της οικογένειας-παιχνίδι, αλλά μετά δεν ήξερα τι να παίξω, δεν είχα ιδέα τι πράγματα έκαναν οι οικογένειες και η οικογένεια που μου είχε δώσει η μητέρα μου απέμεινε στο βάθος ενός ντουλαπιού, πέντε άτομα να κοιτάζουν το ένα το άλλο και ίσως να ανασηκώνουν τους κουκλίστικους ώμους τους μπροστά στην

άγνοιά τους για τον ρόλο που έπρεπε να ερμηνεύσουν, λες κι ήταν υποχρεωμένα να αντιπροσωπεύουν έναν αρχαίο πολιτισμό του οποίου τα μνημεία και οι πόλεις δεν είχαν ανασκαφεί ακόμη από τους αρχαιολόγους και η γλώσσα τους δεν αποκωδικοποιήθηκε ποτέ.